

Filozofski savjetnik

ČASOPIS ZA FILOZOFSKU PRAKSU · HRVATSKO UDRUŽENJE ZA FILOZOFSKU PRAKSU

SVEZAK Vol. I BROJ Br. 2 GODINA 2026 NAKLADNIK HUFP, Zagreb

FILOZOFIJA · TEOLOGIJA · ESEJ

Bit, biće i ljubav kao način postojanja

Bojana Zorić · *Akademija za humani razvoj, Beograd*

Primljeno: 22. 7. 2025

Ovaj rad polazi od tvrdnje da čovjekovo postojanje nije slučajno, već usmjereno ka ostvarenju sopstvene suštine. Cilj je pokazati da se ta suština ne ostvaruje u izolaciji, već isključivo kroz odnos prema drugome, i da ljubav, shvaćena kao davanje i primanje života, predstavlja temeljni oblik tog odnosa. Argument se razvija u nekoliko koraka: od pojmovnog razlikovanja biti i bića, preko simbolike odnosa i oblika, do analize bola kao puta preobražaja i konačno do ljubavi kao punine postojanja.

Polazna tvrdnja dakle glasi: kada činimo ono što treba, postajemo ono što treba da budemo, postajemo ono što jesmo. Iz ove tvrdnje proizlazi osnovna ideja da je čovjekovo biće usmjereno ka ostvarenju svoje suštine. Ono što je bitno pripada biti, pa su bit, bitno i biće međusobno povezani pojmovi. Biće, prema tome, nije slučajno postojanje nego ostvarena bit: bit je suština, a biće je suština koja postoji. Pošto svako biće postoji u odnosu s drugim bićima, postojanje nije izolovano stanje nego zajedništvo. Odnos se tako pojavljuje kao osnovni oblik postojanja, a ne kao sekundarna okolnost koja se pridodaje već gotovom biću.

Ova povezanost može se ilustrovati simbolikom vazduha i daha. Vazduh predstavlja prostor između bića, dah je znak života, a duh unutrašnje načelo koje povezuje živa bića. Duhovna veza pritom nije zasnovana na prisili nego na prisustvu, pa duh postaje prostor susreta dvije duše.

Iz ovog shvatanja proizlazi i epistemološka posljedica: ako svako biće izražava istu suštinsku istinu na različit način, oblikovan sopstvenim okolnostima, porijeklom i iskustvom, onda razumijevanje drugoga nije čin prosuđivanja nego čin prepoznavanja. Kada bismo živjeli u okolnostima drugog čovjeka, s njegovim porijeklom i njegovom strukturom mogućnosti, vjerovatno bismo reagovali na isti način na koji reaguje on. Iz ovog uvida rađa se razumijevanje kao susret, kao dvije ruke koje se rukuju.

Ovo ne znači da su sve tvrdnje podjednako valjane u logičkom smislu, već da svaka perspektiva nosi u sebi djelić iste istine, viđene iz drugog ugla. Prividno suprotstavljeni opisi iste stvarnosti, poput čaše koja je i poluprazna i polupuna, ne poriču jedan drugog nego pokazuju da se jedna te ista istina ogleda kroz različite oblike izražavanja.

Sve što postoji pojavljuje se u nekom obliku, a oblik nije samo spoljašnji izgled stvari nego način na koji se suština pokazuje. Čovjek upoznaje sebe posmatrajući sebe u drugome: kao što ogledalo pokazuje lice, tako odnos pokazuje unutrašnju istinu čovjeka. Ovim se zatvara prvi krug argumenta: bit se ostvaruje u biću, biće se ostvaruje u odnosu, a odnos se pokazuje kroz oblik u kojem se bića uzajamno ogledaju.

Ako je odnos osnovni oblik postojanja, postavlja se pitanje na koji način se taj odnos usavršava. Odgovor koji tekst nudi jeste: kroz bol shvaćen kao sredstvo preobražaja, a ne kao cilj sam po sebi. Kao što se ugljenik pod pritiskom pretvara u kristalnu strukturu dijamanta, tako i čovjek kroz iskušenja i odricanje od sopstvenog ega postepeno otkriva svoj istinski lik. Pritisak, drugim riječima, ne uništava suštinu nego je oblikuje, pa bol postaje proces usavršavanja, a ne puka patnja bez smisla.

Ovaj preobražaj se ne odvija u samoći, već upravo kroz odnos prema drugome: odricanje od sopstvenih potreba radi drugog jeste oblik ljubavi koja se potvrđuje žrtvom.

Iz ovog shvatanja bola proizlazi centralna teza rada: ljubav je osnovni način postojanja. Ljubav nije samo osjećanje nego odnos u kojem se daje i prima život, pri čemu davanje ne umanjuje ljubav nego je umnožava. Ovdje se javlja simbolika vode kao slike života: kao što voda teče i daje život svemu čega se dotakne, tako i ljubav teče između ljudi i stvara nove odnose, nova djela i nove oblike postojanja. Ljubav je, prema tome, istovremeno davanje i primanje: bez primanja nema zajedništva, a bez davanja nema rasta. Time se pokazuje unutrašnja povezanost bola i ljubavi: bol koji se prihvata radi drugoga nije samouništenje nego put ka punijem obliku zajedništva, jer se u njemu ego ustupa mjesto odnosu.

Poslednji korak argumenta prelazi s pojedinačnog odnosa na širu zajednicu, i konačno na pitanje izvora same ljubavi. Muškarac i žena, kao dva komplementarna oblika ljudskog postojanja, predstavljaju model kroz koji se ova logika najjasnije pokazuje: njihov susret nije samo fizički nego duhovni, a kroz pogled, riječ, povjerenje i zajednički život oni postaju jedno. To jedinstvo ne ukida različitost nego je usavršava, slično kao što se djelovi slagalice međusobno dopunjuju a da pritom ne gube sopstveni oblik. Svako ostaje ono što jeste, ali zajedno stvaraju viši oblik zajedništva, iz kojeg nastaje nova organizacija života: porodica, djeca i djela ljubavi.

Ovaj model odnosa dvoje ljudi predstavlja, dalje, model šire zajednice. Između "ja" i "ti" postoji prostor susreta ispunjen riječju, dijalogom, razumijevanjem i prisustvom, u kojem čovjek otkriva sebe kroz drugoga i drugoga kroz sebe. Zajednica, prema tome, nije prost zbir pojedinaca nego živi odnos među njima: kada ljudi dijele istinu, vrijeme, prostor, misli i ljubav, nastaje jedinstvo koje nadilazi puko susjedstvo pojedinačnih bića.

Vrhunac ovog razmatranja jeste ideja da sva ljubav ima svoj izvor u Bogu, koji ovdje nije shvaćen kao biće među drugim bićima, nego kao punina ljubavi koja povezuje sve. U trojstvenom shvatanju Boga, Otac, Sin i Sveti Duh predstavljaju savršeno jedinstvo u različitosti, pa čovjek ostvaruje sopstvenu puninu upravo onda kada učestvuje u toj ljubavi: ljubeći drugoga, čovjek učestvuje u samom božanskom načinu postojanja.

Argument ovog rada može se sažeti u nizu povezanih tvrdnji: bit postaje biće kroz ostvarenje sopstvene suštine; biće ostvaruje sebe kroz odnos; odnos se usavršava kroz ljubav; ljubav se potvrđuje kroz davanje, primanje, povjerenje i žrtvu. Kroz ljubav čovjek otkriva svoj lik, kroz lik prepoznaje Boga, a kroz Boga prepoznaje jedinstvo svega što postoji. Krajnji zaključak, prema tome, glasi da je postojanje zajedništvo, da je zajedništvo ljubav, i da je ljubav sam način postojanja, onaj koji je bio, jeste i biće.